

گفت و گو با عبدالله اسفندیاری

درک امروز دوستان پروپاگاندا ی فرهنگی است

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری وصف صبا
مدیر مسئول و سردبیر: محمدرضا شفیعی

www.rooznamehsaba.com
rooznamehsaba

تهران - خیابان آیت الله مدنی - کوچه خجسته منش - پلاک ۵
تلفن: ۶-۷۷۵۸۲۴۲۲ فکس: ۷۷۵۴۸۲۴۵
چاپ: موسسه فرهنگی مطبوعاتی ایران
توزیع: نشر گستر امروز

گنج‌نامه نظامی در تالار شهرزاد اجرایی داشت اثر مطلوبی بود، اما سختگیری‌های بی‌موردی درباره آن شد.

در دوره مدیریت سیدمحمد بهشتی در بنیاد سینمایی فارابی، سینما ایام فرهنگی خوبی را پشت سر گذاشت/فرهنگ با دستورالعمل یا مهندسی شکل نمی‌گیرد

در طول چهار دهه گذشته مدیران فرهنگی به سبک زندگی ایرانی - اسلامی بی توجه بوده‌اند یا در مقاطعی توانسته‌ایم درباره موضوعات مورد نظر نگاه درستی داشته باشیم؟

در دوره مدیریت سیدمحمد بهشتی در بنیاد سینمایی فارابی، سینما ایام فرهنگی خوبی را پشت سر گذاشت. این امتیاز مختص یک ژانر نبود و فیلم‌های دفاع مقدس نیز به واسطه همین توجه کیفیت مقبولی داشتند. فرهنگ با دستورالعمل یا مهندسی شکل نمی‌گیرد، بلکه فرهنگ نیاز به بستر سازی دارد، اما مدیران کنونی چنین دیدگاهی ندارند. چند سال پیش فیلم‌نامه‌ای را با عنوان «در حضور بیگانه» نوشتم که بر اساس نماز باران آیت‌الله خوانساری در دوران اشغال ایران از سوی متفقین است. در این فیلم‌نامه آیت‌الله خوانساری به انگلیسی‌ها توصیه می‌کند که با مردم مهربان باشند. پس از خواندن فیلم‌نامه، ایراد گرفته شد که چرا آیت‌الله خوانساری با انگلیسی‌ها به تندی برخورد نکرده و فقط به یک توصیه اکتفا کرده است!

آثاری با موضوعاتی نظیر سبک زندگی نمی‌توانند با بودجه بخش خصوصی تولید شوند، چون بازگشت سرمایه را در پی ندارد، ولی بخش دولتی می‌تواند با سرمایه‌گذاری قدم‌های مؤثری بردارد. نظر شما چیست؟

با توجه به عملکرد بخش دولتی و دولتمردان فرهنگی نمی‌توان از آنها توقع چندانی داشت، اما در بخش خصوصی افرادی بدون چشم‌داشت فعالیت می‌کنند. البته دولت سرمایه‌گذار برخی آثار بوده است و آنها توانسته‌اند زبان جهانی داشته باشند، مانند سریال «مریم مقدس»، اما این موارد اندک قادر نیستند جریان سازی کنند. نکته پایانی به خودکم‌بینی ما از داشته‌های فرهنگی خودمان بر می‌گردد. فردوسی در شاهنامه داستان «برج» را می‌آورد که دقیقاً شبیه «شاه لیر» است. حدس می‌زنم شاید شکسپیر در نگارش «شاه لیر» نگاهی به شاهنامه داشته است که نشان می‌دهد دارایی بزرگی داریم، اما چشمان خود را به روی آن بسته‌ایم، ایکن!

شده است. برای مثال فرمان حضرت علی (ع) به مالک اشتر. در فرمان امام (ع) آمده که ای مالک مردم برادران تو هستند در دین یا نظیر تو هستند در خلقت. در این سخن به حقوق شهروندی توجه شده است. اگر آموزه‌های ارزشمندی در آثار نمایشی وجود ندارد، نباید دلیل آن را در فرهنگ دینی و ملی جست‌وجو کرد، بلکه دلیل آن تندروری‌های حاکم بر جامعه است. البته در سینما آثار محدودی وجود داشته‌اند که در آنها نگاه در دست به فرهنگ ایرانی و اسلامی با تکیه بر حقوق شهروندی مشاهده می‌شود مانند «خانه دوست کجاست» اثر عباس کیارستمی. در این فیلم به ادای دین به عنوان یک آموزه دینی توجه می‌شود بدون اینکه این موضوع به صورت اغراق شده به مخاطب عرضه شود و به همین سبب مردم دنیا این فیلم را دیده‌اند.

فیلم‌هایی نظیر «خانه دوست کجاست» تفکر و ایده فرهنگی دارند، ولی متأسفانه آنچه امروز دوستان فرهنگی آن را درک می‌کنند پروپاگاندا ی فرهنگی است. در نگاه حاکمیتی فقط نگاه حاکم بر نظام مدح می‌شود و دیگر فرهنگ‌ها به حاشیه رانده می‌شود. این رویکرد منجر به شکست می‌شود، اما سال‌هاست که آن را پیش گرفته‌ایم، در حالی که در حوزه فرهنگ بسیار غنی هستیم. بزرگان ادب نظیر سعدی، حافظ و فردوسی می‌توانند الهام‌بخش خلق آثاری باشند که در آنها به فرهنگ و سبک زندگی ایرانی - اسلامی توجه شود. سعدی در بوستان خود حکایت‌های بسیار زیبایی دارد که انتظار می‌رود هر یک از آنها برای نمایش بخشی از سبک زندگی ایرانی اسلامی بکار گرفته شوند، اما آیا نمود چنین داشته‌هایی را در سینما مشاهده می‌کنیم؟ این کلام سعدی «بنی آدم اعضای یکدیگرند/ که در آفرینش ز یک گوهرند» بر سردر سازمان ملل حک شده است. این امر نشان از عظمت بزرگان ما دارد، ولی افسوس که چشمان خود را روی آنها بسته‌ایم.

چند سال پیش ضیال‌الدین دری بر مبنای گنج‌نامه نظامی در تالار شهرزاد اجرایی داشت که اثر مطلوبی بود، اما سختگیری‌های بی‌موردی درباره آن شد...

ظاهر آقرار است حافظ یا فردوسی را در تولیدات ادبی و هنری مدنظر قرار دهیم، باید روی این تولیدات نظارت صورت گیرد! نکته تاسف‌آور تر اینکه وقتی هنرمندی دغدغه ساخت اثری بر مبنای آثار بزرگان ادبیاتمان را دارد، نه تنها به او کمک نمی‌شود، بلکه موانعی بر سر راه او قرار می‌گیرد. برای نمونه چند سال پیش ضیال‌الدین دری بر مبنای

داوود کنشلو - عبدالله اسفندیاری متولد ۶ بهمن ۱۳۳۲ است. وی که در سینما به عنوان تهیه‌کننده و فیلمنامه‌نویس فعالیت می‌کند دارای مدرک جامعه‌شناسی از دانشگاه تهران بوده و تاکنون سمت‌ها و مسئولیت‌های مختلفی را در عرصه فیلم و سینمای ایران بر عهده داشته است. از جمله مسئولیت‌های او می‌توان به مدیریت گروه فیلم و سریال، مدیر گروه فیلم و سریال و تئاتر شبکه اول سیما، معاونت فرهنگی بنیاد سینمایی فارابی و عضو شوراها ی ارشاد، عضو هیئت مدیره منصوب خانه سینما، معاونت طرح و برنامه و مسئول حوزه «معناگرا» در بنیاد سینمایی فارابی اشاره کرد. عبدالله اسفندیاری بدو این گفت و گو درباره ایده و تفکر فرهنگی صحبت کرده و گفت: فیلم‌هایی نظیر «خانه دوست کجاست» تفکر و ایده فرهنگی دارند، ولی متأسفانه آنچه امروز دوستان فرهنگی آن را درک می‌کنند پروپاگاندا ی فرهنگی است. در نگاه حاکمیتی فقط نگاه حاکم بر نظام مدح می‌شود و دیگر فرهنگ‌ها به حاشیه رانده می‌شود. این رویکرد منجر به شکست می‌شود، اما سال‌هاست که آن را پیش گرفته‌ایم. اگر آموزه‌های ارزشمندی در آثار نمایشی وجود ندارد، نباید دلیل آن را در فرهنگ دینی و ملی جست‌وجو کرد، بلکه دلیل آن تندروری‌های حاکم بر جامعه است. در ادامه گفتگو با عبدالله اسفندیاری را می‌خوانید.

برای اینکه بتوانیم فرهنگ ایرانی اسلامی را به جهان صادر کنیم، ابتدا باید توانایی تولید آثار مناسب را داشته باشیم. با توجه به اینکه اغلب رسانه‌های جهانی چهره نامناسب و دروغی در فیلم‌ها و سریال‌های غربی از ایران نشان داده‌اند، تولیدات ما از منظر محتوا و ساختار باید چگونه باشد تا توانایی جذب مخاطب و تأثیرگذاری را داشته باشند؟

وقتی می‌خواهیم فیلم‌هایی تولید کنیم که مخاطب آن جهانی باشد، باید جذابیت بصری لازم را داشته باشند. برای رسیدن به این خواسته در ابتدا به بودجه و امکانات نیاز است و در گام بعد باید یک فرهنگ معتدل و میانه‌رو در سینمای کشورمان حکم‌فرما باشد. اگر در چنین آثاری در پی ترویج فرهنگی ایرانی - اسلامی هستیم، باید در کارمان حقوق شهروندی را به عنوان اصل اساسی رعایت کنیم. در دستورات دینی هم بر آن تأکید

به زودی در سینماهای سراسر کشور

EXPEDIENCY

حاجتین دارابی
محمدرضا شفا

فرهاد قاسمیان
وحید روهیانی
مهدی حسینیان
محمدرضا شفا
امیر لوروزی
نازنین قزاقی

